

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์เราไม่ว่าจะหมู่ใด เผ่าพันธุ์ ชนชาติใด หรือยุคใด สมัยใดก็ตามจะอยู่ร่วมกัน โดยเริ่มต้นจากการเป็นครอบครัว และหลายหลายครอบครัวร่วมกันเป็นหมู่บ้าน หลายๆ หมู่บ้านรวมเป็นชุมชน เมื่อมีจำนวนคนหนาแน่นขยายมากขึ้น การอยู่ร่วมกันอย่างนี้จึงกลายเป็นสังคม จึงจะต้องมีการกำหนดกฎ กติกา ระเบียบวินัยวางไว้ เพื่อใช้ในการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมที่อยู่ร่วมกันได้อย่างมีระเบียบแบบแผน เพื่อให้มีความสงบสุขเรียบร้อย เพื่อให้คนในสังคมนั้นๆ อยู่ในกรอบกติกาอันเดียวกัน ไม่นอกกลุ่มนอกทาง หรือไปก้าวก้าว รุกล้ำสิทธิของบุคคลแต่ละบุคคลจึงต้องมีกฎหมายข้อบังคับใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมคนในสังคม นั่นคือ “กฎหมาย”

กฎหมายจึงเป็นกฎหมายข้อบังคับที่สำคัญที่ออกมาเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในสังคมบ้านเมืองในแต่ละยุค แต่ละสมัยที่แตกต่างกัน ไปของแต่ละหมู่เหล่า เผ่าพันธุ์ ชนชาตินั้นๆ ที่เป็นผู้กำหนดกฎหมาย ข้อบังคับขึ้นมาใช้ควบคุมคนของตน ในรูปแบบของกฎหมาย ใช้บังคับกับคนในสังคมบ้านเมืองต่อไป จึงต้องมีขั้นตอนและวิธีการ ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายที่ใช้เป็นไปอย่างศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพต่อคนในสังคมบ้านเมืองนั้น ด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม จึงต้องออกกฎหมายที่เป็นธรรมมีความเสมอภาค เท่าเทียมกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกันเพื่อความสงบสุขแก่คนในสังคมบ้านเมืองนั่นเอง

กระบวนการทางกฎหมายมีขั้นตอนที่สลับซับซ้อนประชาชนผู้มีบรรดาศักดิ์ที่ไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย จึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความชำนาญและเข้าใจในกฎหมายที่เรียกว่า “ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ” หรือ “ทนายความ” นั่นเอง ทำหน้าที่ว่าต่างแก่ต่างและเป็นตัวแทนในการใช้กฎหมาย โดยมีเจตนาธรรมสำคัญเพื่อให้ทุกคนได้รับความเป็นธรรมภายใต้กฎหมายเดียวกันประชาชนผู้มีบรรดาศักดิ์ย่อมต้องการผลคดีที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองเป็นสำคัญ ดังนั้นการให้ทนายความเป็นตัวแทนของคนในการรักษาสิทธิและประโยชน์ส่วนบุคคล จึงเป็นสิทธิ

ขั้นพื้นฐานที่ทุกคนมีสิทธิพึงพาได้ เพื่อให้การใช้กฎหมายเป็นระบบตามกระบวนการยุติธรรม และให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) ที่มีต้นแบบมาจากเฟเดอรัล รูล ออฟ ซีวิล โพรซีเจอร์ รูล 23 (Federal Rule of Civil Procedure Rule 23) ของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นหลักการที่แตกต่างตรงกันข้ามกับหลักการเรื่องคู่ความร่วมมือหรือร้องสอดและหลักการเรื่องคำพิพากษาผูกพันเฉพาะคู่ความการจะเปลี่ยนแปลงระบบวิธีพิจารณาความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งคือควรจะมีการเพิ่มบทบาทของผู้พิพากษาและทนายความให้มากขึ้นกว่าเดิม บทบาทเดิมของผู้พิพากษาและทนายความ โดยเฉพาะการฟ้องตามปกติถ้าคดีมีข้อยุ่งยากจะต้องมีการชี้สองสถานกำหนดประเด็น ขั้นตอนการดำเนินคดีแบบกลุ่มไม่เหมือนกับขั้นตอนการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเลยเปลี่ยนไปมากทนายความต้องมีความสามารถปรับปรุงบทบาทให้สอดคล้องกับกฎหมาย ที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการความเจริญก้าวหน้าตามยุคตามสมัยต่อไปด้วย

การร่างกฎหมายการดำเนินคดีแบบกลุ่มตามบทบัญญัติกฎหมายใช้ระบบเขตอำนาจศาลทั่วไปกล่าวคือ ร่างกฎหมายมาตรานี้กำหนดให้ศาลแห่งท้องที่ที่จำเลยมีภูมิลำเนาหรือศาลแห่งท้องที่ที่มูลคดีเกิดขึ้นภายในเขตอำนาจ นอกจากศาลแขวงเป็นศาลที่มีอำนาจดำเนินคดีแบบกลุ่ม หากได้ใช้ระบบเขตอำนาจศาลเฉพาะโดยกำหนดให้มีศาลชำนาญพิเศษหรือแผนกคดีพิเศษของศาลหนึ่งศาลใดเป็นศาลที่มีอำนาจดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็นการเฉพาะไม่ ซึ่งแม้ว่าหลักการของระบบเขตอำนาจศาลเช่นนี้ แม้จะมีผลดีในแง่ของความสะดวกแก่คู่ความที่มีคดีความก็ตาม แต่ก็มีข้อน่าห่วงใยเกี่ยวกับความรู้ความชำนาญของทนายความหรือผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ดำเนินคดีแบบกลุ่มว่าจะมีศักยภาพเพียงพอที่จะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาวิวัฒนาการวิชาชีพทนายความทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ
- 2.2 เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ของทนายความในการดำเนินคดีแพ่งทั่วไปและการดำเนินคดีแบบกลุ่มในต่างประเทศ
- 2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทนายความในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม
- 2.4 เพื่อศึกษาหาแนวทางในการปรับปรุงบทบาทและหน้าที่ของทนายความแบบกลุ่มให้เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการพิจารณาคดีแบบกลุ่มที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไป

3. สมมติฐานของการศึกษา

เนื่องจากปัจจุบันนี้มีแนวโน้มที่จะต้องเปลี่ยนแปลง กระบวนพิจารณาคดีแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยที่มีอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งจะเปลี่ยนมาเป็นการพิจารณาคดีแบบกลุ่มเพิ่มขึ้นมา ซึ่งวิธีนี้เป็นแบบใหม่ เพื่อจะได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทอำนาจหน้าที่ของทนายความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่มีอยู่เดิมให้มีความสามารถและความเชี่ยวชาญบทบาทและหน้าที่ของทนายความในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม โดยเฉพาะการเข้ามาดำเนินการตามระบบใหม่เพื่อให้สอดคล้องสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น

4. ขอบเขตของการศึกษา

สารนิพนธ์เล่มนี้มีขอบเขตในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทนายความในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม โดยจะศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบจากระบบวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศไทยกับต่างประเทศ รวมทั้งบทบาทของทนายความแต่ละระบบเพื่อจะหาข้อสรุปเกี่ยวกับบทบาทของทนายความในประเทศไทยในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม

5. วิธีดำเนินการศึกษา

วิธีการวิจัยเรื่องนี้ใช้วิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยจะทำการศึกษาวิเคราะห์และวิจัยจากตำราหนังสือ บทความวารสารต่างๆ คำพิพากษา ฎีกา และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิธีพิจารณาความแพ่งทั่วไป และวิธีดำเนินคดีแบบกลุ่มทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศต่อไป

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 ทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการวิชาชีพทนายความทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
- 6.2 ทำให้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของทนายความในการดำเนินคดีแพ่งทั่วไปและการดำเนินคดีแบบกลุ่มในต่างประเทศ
- 6.3 ทำให้ทราบถึงการดำเนินคดีและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทนายความในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม

6.4 ให้ทราบถึงแนวทางในการปรับปรุงบทบาทและหน้าที่ของทนายความแบบกลุ่มให้
เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการพิจารณาคดีแบบกลุ่มที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไป